

**VLIV RELAXAČNÍ HUDBY NA POZORNOST DĚTÍ MLADŠÍHO
ŠKOLNÍHO VĚKU**

PSY 704 METODOLOGIE PSYCHOLOGICKÉHO VÝZKUMU

Výzkumný tým: (Tým do nepohody)

Mgr. Markéta Pajerová
Miloslava Růžičková
Mgr. Jana Šturmová
Martin Novák
Martin Novotný

Vyučující:

Mgr. et Ing. Jakub Procházka
doc. PhDr. Martin Vaculík, Ph.D.
Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D.

Datum odevzdání: 23. 11. 2011

Fakulta sociálních studií MU, 2011/2012

Design výzkumu

Pozornost, která bude v našem výzkumu závislou proměnnou, definují manželé Hartlovi (2000, s. 445) jako „zaměřenost a soustředěnost duševní činnosti na určitý objekt nebo děj“. Jedná se o psychický proces, který je úzce spjat se selekcí vnímání. Na základě tohoto faktu se náš výzkum zaměřuje konkrétně na selektivní pozornost. Selektivní pozornost je proces, jehož prostřednictvím některé podněty vybíráme k dalšímu zpracování a některé ignorujeme, čímž se tedy velmi podílí na kvalitě a komplexnosti pozornosti (Hartl, Hartlová, 2000).

V průběhu dětství a mládí se prodlužuje doba, kdy člověk dokáže udržet pozornost. Náš výzkum se zaměřuje na období mladšího školního věku, kdy školní docházka klade na děti daleko větší nároky vztahující se k pozornosti, než tomu bylo v předchozím období. Období mladšího školního věku je dle Vágnerové (2000) vymezeno věkem 6 – 11 let. Výzkum byl zaměřen na děti ve věku 7 – 8 let, tedy žáky druhého ročníku námi vybraných základních škol.

Nezávislou proměnnou ve výzkumném šetření byla klasická hudba, konkrétně skladba Tomaso Albinoni – Adagio in G Minor, která je v tempu 50 – 60 beatů za minutu.

Pro účely našeho výzkumu jsme zvolili metodu experimentu. Podstatou samotného experimentu je, že žákům bude předložen škrtačí obrázkový test, ve kterém budou žáci v určitém čase zatrhávat dvojice obrázků ovoce stejného druhu ležících vodorovně vedle sebe. Na základě vybraného testu byl čas stanoven na 7 minut. Výzkum proběhne ve druhých ročnících třech základních škol.

Z pozice výzkumníků jsme si vědomi, že výzkumný vzorek získaný ze tří základních škol není příliš rozsáhlý, přesto se domníváme, že poskytuje reprezentativní data a má tedy dobrou externí validitu. Hlavním cílem výzkumu má být odpověď na otázku, zda poslech hudby může pozitivně působit na pozornost dětí, konkrétně na její lepší udržení a dosažení vyšší výkonnosti.

Uskutečnění výzkumu bylo domluveno na školách ZŠ Miroslav, ZŠ Višňová, ZŠ Hostěradice prostřednictvím e-mailové komunikace a následně vysvětleno a potvrzeno osobními schůzkami s řediteli těchto škol i příslušnými učiteli, kteří poskytli v rámci svých hodin prostor k realizaci výzkumu. Samotní žáci nebudou dopředu upozorněni, že se budou účastnit experimentu.

Po příchodu do třídy se výzkumník představí a poprosí žáky o pomoc a účast na výzkumu. Poté budou žáci losem rozděleni na dvě skupiny tak, že si vytáhnou z pytlíku lístek buď s obrázkem slona či delfína. Žáci, kteří si vytáhnou obrázek slona, vytvoří kontrolní skupinu a žáci, kteří mají obrázek delfína, vytvoří skupinu experimentální.

Kontrolní skupina se přesune do sousední třídy a bude jí pomocí jednoho zkušebního testu vysvětleno, co se od ní požaduje. Žákům bude řečeno, že výzkumník potřebuje, aby zaškrtnli co nejvíce dvojic ovoce stejného druhu ležících vodorovně vedle sebe, ale že na daný úkol mají pouze krátký časový interval, proto je potřeba najít a zaškrtnout příslušné dvojice co nejrychleji. Bude však zdůrazněno, že je důležité, aby si dávali pozor, a zaškrtovali jen to, co mají zadáno. Poté bude žákům rozdán test vytištěnou stranou dolů s instrukcí, že papír mohou otočit tehdy, až je výzkumník vyzve. Na prázdnou stranu mají zatím napsat své jméno a věk. Na samotný výzkum dostanou žáci potřebný čas (7 minut) a budou upozorněni, že až výzkumník řekne stop, mají ihned přestat psát a zvednout test nad hlavu, abychom předešli zvýhodnění některých žáků, kteří by dopisovali ještě po limitu. Po uvedení těchto vstupních informací a zodpovězení případných dotazů bude test odstartován.

V experimentální skupině bude průběh obdobný, jen bude žákům již před samotným rozdáváním testů puštěna vybraná klasická hudba, která bude znít po celou dobu výzkumu. Vše ostatní bude probíhat stejně jako v kontrolní skupině.

Výsledky výzkumu by mohla ovlivnit neekvivalentnost skupin. Je možné, že ve výzkumné skupině bude jiný počet chlapců a dívek, než ve skupině kontrolní. Stejně tak může být i jiné věkové složení těchto skupin. Záměrný vliv na získané výsledky bude eliminován náhodným výběrem v podobě losu, kdy každý žák má stejnou pravděpodobnost umístění v obou skupinách.

Uvědomujeme si, že dalším faktorem, který by mohl ovlivnit výsledky výzkumu, je odlišná doba provádění testu na různých školách. Abychom vliv tohoto faktoru eliminovali, budeme se snažit domluvit testování ve stejných dnech a vyučovacích hodin na všech školách. Podobně by výsledky experimentu mohla ovlivnit také únava a vyčerpanost po písemné práci či zkoušení v předchozích hodinách, nebo naopak napětí či stres z nadcházející písemné práce, proto nebudou na daných školách v den výzkumu probíhat žádné písemné práce ani velké zkoušení. Abychom se vyvarovali efektu měření, bude test prováděn s jinými dětmi v kontrolní a experimentální skupině.

Mezi faktory, které mohou ohrozit výsledky výzkumu, patří i přirozený vývoj pozornosti, který je však velmi individuální. V období mladšího školního věku mohou mít žáci ve stejné třídě pozornost na různé úrovni, ale tento rozdíl je patrný i v jiných vývojových obdobích včetně dospělosti, a budeme se ho snažit eliminovat již zmiňovaným náhodným rozdělením do obou skupin.

Také přítomnost učitele v době experimentu by mohla ovlivnit jeho průběh, proto budou učitelé požádáni, aby se zdrželi pobytu ve třídě během experimentu. Pokud to nebude možné, požádáme je, aby seděli tiše vzadu ve třídě, kde je žáci alespoň neuvidí, přestože je někteří stále mohou vnímat jako rušivý faktor.

Pro eliminaci stresu z časové tísně, která by mohla negativně ovlivnit pozornost, nebude žákům sdělen čas, který mají na test. Bude jim pouze poskytnuta informace, že na práci mají krátký časový interval. Žáci ze stejného důvodu nebudou ani v průběhu experimentu upozorňováni na zbývající čas.

Literatura:

Hartl, P.; Hartlová, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000.

Vágnerová, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000.

Intervenující proměnné jste promysleli, ale po designové stránce jste tomu moc nedali. Design není pojmenovaný a nevidím tu žádné rozhodování o tom, který z designů by byl nejvhodnější. Taky metodologická terminologie je vám zjevně spíše na obtíž, než že by vám byla k užitku. Když už s těmi dětmi budete, snažte se dozvědět (změřit) co nejvíc relevantních informací co se dá (s malý vynaložením času a energie).